

TIRGUS UN SOCIĀLO PĒTĪJUMU CENTRS
BALTIJAS DATU NAMS

**Izglītība un kultūra
multietniskas sabiedrības apstākļos:
nostādnes un risinājumi**

RĪGA - 1999

Baltijas Datu nams
Akas ielā 5/7
Rīga LV-1011
Tel: 7 096300
Fax. 7 096314

Saturs

1. Situācijas raksturojums	2
2. Metodoloģija	4
3. Fokusa grupas dalībnieku sociāli demogrāfiskais raksturojums	4
4. Galvenie secinājumi	5
5. Fokusa grupas diskusijas galvenie rezultāti	9
Grupas dalībnieku savas darbības īss raksturojums	9
Multikultūru vide Latvijā: prakse	9
Attieksme pret multietnisku vidi	12
Kultūrizglītības loma starpnacionālās tolerances veidošanā	14
Valsts politika kultūrizglītībā	15
Iestrādāto tradīciju pārmantošana un attīstīšana	16
Kā mainīt sabiedrisko domu?	17
Rīgas un reģionu attiecības kultūrizglītības veidošanā	18
6. Pielikums	19
Fokusa grupas diskusijas plāns	19

1. Situācijas raksturojums

Kultūras ministrijas izveidotā darba grupa, kuras sastāvā iekļauti neatkarīgie kultūras darbinieki, zinātnieki un eksperti, LR Kultūras ministrijas un citu valsts kultūras institūciju speciālisti strādā pie nacionālās programmas "Kultūra" projekta izveides.

Nacionālā programma "Kultūra" ir 1995.gadā Latvijas Republikas Saeimas apstiprinātās "Latvijas valsts kultūrpolitikas pamatnostādņu" īstenošanas mehānisms un turpinājums.

Programmas izveides mērķis ir, balstoties uz esošās kultūras situācijas analīzi, noteikt kultūrpolitikas mērķus un prioritātes turpmākajam laika posmam, izveidot konkrētu pasākumu plānu kultūrpolitikas mērķu sasniegšanai un prioritāšu nodrošināšanai, un īstenot šo plānu.

Sabiedrības integrācijas aspektā Nacionālās programmas uzdevums ir nodrošināt iespējas citu Latvijā dzīvojošo tautu iespējami pilnvērtīgas kultūrvides veidošanai.

Nacionālā programma paredz šādus pasākumus:

- nacionālo kultūras biedrību darbības atbalstīšana,
- nacionālo kultūras biedrību sadarbības veicināšana,
- pasākumi, kas saistīti ar multikulturālās sabiedrības koncepcijas attīstību Latvijā (multikulturālās sabiedrības izveidošanas iespējamības, neizbēgamības un seku analīze, multikulturālisma idejas izskaidrošana sabiedrībā un citi).

Nacionālās programmas "Kultūra" uzdevums ir nodrošināt kultūras daudzveidību, attīstīt visu Latvijā dzīvojošo tautu un etnisko grupu kultūras interešu ievērošanu.

Nacionālā programma "Kultūra" sastāv no 10 apakšprogrammām: "Kultūras mantojums", "Muzeji", "Bibliotēkas", "Vizuālā māksla", "Tradicionālā kultūra un amatiermāksla", "Literatūra", "Mūzika un dejas", "Teātris", "Filmu nozare", "Kultūrizglītība".

Programmas struktūru pamato kultūras jomu nosacītais sadalījums, kas veidojies vēsturiski un tiek atpazīts sabiedrībā.

Katrā no apakšprogrammām tiek izstrādāti pasākumi, kas veicinātu kultūras attīstību multietniskas sabiedrības apstākļos, un kā ar izglītības un kultūras palīdzību sekmēt Latvijas iedzīvotāju toleranci pret citu etnisko grupu piederīgajiem.

Dažādos Baltijas Datu nama pētījumos iegūto datu analīze ļauj spriest par to, cik lielā mērā attieksme pret kultūras vērtībām, tās patēriņš sekmē cittautiešu integrāciju Latvijas sabiedrībā, kā arī par to, kādas tendences vērojamas pēdējo gadu laikā, kā arī deviņdesmitajos gados kopumā.

Ja aplūkojam Latvijas iedzīvotāju, dažādu tautību piederīgo, vispārēju nostādni par to, vai bērnos būtu jāieaudzina cieņa pret nacionālo kultūru, savas tautas tradīciju zināšanu un interesi par kultūru un mākslu, varam secināt, ka absolūtais vairākums (70-80%) to atbalsta, pie tam pēdējos gados šī nostāja ir stabilizējusies. Protams, runa šeit nav par reālu rīcību, bet par vēlamo, ideālo situāciju. Taču arī ideāli ir kultūras elements. Svarīgi, ka šie ideāli latviešiem un cittautiešiem ir līdzīgi (ja katra no tautām zinās savu kultūru un tradīcijas, interesēsies par mākslu un kultūru, būs nodrošināta tolerance un cieņa pret atšķirīgām kultūrām). Latviešu un cittautiešu viedokļi ir līdzīgi arī jautājumos par to, kādas morālās īpašības un tradicionālās vērtības būtu ieaudzināmas bērnos: darba mīlestība, godīgums, neatkarība un patstāvība, iecietība un cieņa pret citiem, labas manieres, noteiktība un neatlaidība. Tie ir ideāli, kopīgas vispārcilvēciskās vērtības, kas vērstas uz bērniem, tātad uz nākotni, un kas var kalpot kā pamats kopības izjūtas veidošanai, Latvijas iedzīvotāju integrācijai.

Protams, citu ainu iegūstam, ja aplūkojam reālo iedzīvotāju uzvedību – kultūras patēriņa paradumi ievērojami atšķiras latviešu un nelatviešu vidū, kas lielā mērā skaidrojams ar vātajām latviešu valodas zināšanām.

Mākslas, kuru baudīšana prasa valodas zināšanas, visai strikti dalās divās auditorijās: latviešu un citu tautību piederīgo. Tas pirmām kārtām attiecas uz teātriem, grāmatu lasīšanu un drukātajiem masu medijiem.

Tāpēc lietderīgi ir veidot dažādus kultūras projektus, kuru mērķis būtu sekmēt latviešu valodas apguvi: gan celt zināšanas, gan veidot pozitīvu attieksmi pret tās apguvi. Šādi projekti varētu būt ļoti daudzveidīgi, sākot ar atsevišķiem notikumiem, piemēram, valodas svētkiem skolās, pilsētās vai visā valstī (ja ir alus svētki, kāpēc nevar būt valodas svētki). Tie varētu būt arī ilgstoši pasākumi masu medijos, papildinot tos, kas jau uzsākti.

Fokusa grupas diskusija tika veikta ar mērķi, lai konkretizētu un papildinātu veicamo pasākumu un rīcības plānu nacionālās programmas "Kultūra" projektā par Latvijā dzīvojošo tautu iespējami pilnvērtīgas kultūrvides veidošanu, kā arī, lai noskaidrotu neatkarīgo ekspertu uzskatus (kuri savā ikdienas darbā saistīti ar multietnisku vidi) par izglītības un kultūras iespējām sekmēt Latvijas iedzīvotāju toleranci pret citu etnisko grupu piederīgajiem.

2. Metodoloģija

Lai noskaidrotu kultūras darbinieku uzskatus un attieksmes pret izglītību un kultūru multietniskas sabiedrības apstākļos, to nostādņēm un risinājumiem, Baltijas Datu nams veica kvalitatīvu izpēti, pielietojot fokusa grupas diskusijas metodi.

Fokusa grupas diskusija notika 1999.gada 15.septembrī, tajā piedalījās desmit ar kultūras sfēru saistīti cilvēki. Diskusijas sarunu valoda bija latviešu valoda.

Projekta vadītāja – Brigita Zepa.

3. Fokusa grupas dalībnieku sociāli demogrāfiskais raksturojums

Nr.	VĀRDS	NODARBOŠANĀS	DZĪVES VIETA
1.	Žanneta	P.Jurjāna mūzikas skola	Rīga
2.	Indra	Jelgavas Domes Kultūras centra speciāliste, Valsts Kultūras inspektore Jelgavas pilsētā	Jelgava
3.	Rūta	Kr.Barona muzeja vadītāja	Jūrmala
4.	Rolands	Rīgas Domes Kultūras pārvaldes priekšnieks	Rīga
5.	Tāļivaldis	Baldones Mākslas skolas direktors	Rīga
6.	Irina	LTV programmu vadītāja, Latvijas nacionālo kultūras programmu "Latvijas Vainags" vadītāja	Rīga
7.	Ingūna	Strādā Valsts Jaunatnes Iniciatīvas Centrā par teātra speciālisti, teātra studijas "Vinnijs" režisore kultūras centrā "Mazā Ģilde"	Rīga
8.	Haralds	E.Melngaiļa tautas mākslas centra teātra speciālists	Jūrmala
9.	Rita	Valsts kultūras inspektore	Krāslava
10.	Taiga	Aizkraukles mākslas skolas direktore, Tautas teātra scenogrāfe	Aizkraukle

4. Galvenie secinājumi

Latvijā pastāv daudz dažādu ar kultūru saistītu institūciju, kur praksē pastāv un sekmīgi funkcionē multietniska vide, kas piesaista cilvēkus, neatkarīgi no viņu etniskās piederības. Tie ir muzeji, mākslas, mūzikas skolas, radošie kolektīvi, kultūras biedrības, kultūras un mākslas pasākumi. Kā piemērus var minēt:

- Latvijas mazākumtautību pārstāvju iekļaušanās profesionālajā mūzikas un dejas mākslā gan izglītošanās procesā, gan mākslinieciskajā darbībā notiek dabiski un nepiespiesti,
- dažādu tautu sapratnes veicināšana ar literatūras starpniecību ir nepārtraukts process, kurš notiek pastāvīgi; piemērs tam - Dzejas dienas, kurās vienojas dažādu tautu rakstnieki, kuri dzīvo Latvijā, Grāmatu svētki. Arī Latvijas Rakstnieku savienība apvieno dažādu tautu profesionālos literātus, kuri strādā Latvijā,
- ir nediskriminējoša pieeja minoritāšu radošajām izpausmēm mākslā,
- muzeji paplašina Latvijā dzīvojošo tautu zināšanas un izpratni par Latvijas kultūru un vēsturi, un to darbība paplašina arī Latvijas iedzīvotāju zināšanas un izpratni par citu tautu (ieskaitot Latvijā dzīvojošo tautību) kultūru, vēsturi, tradīcijām,
- dažādu kultūru liecības valsts kultūras mantojumā atspoguļo reālo vēstures gaitu un veicina valstiskās piederības sajūtas nostiprināšanos, neatkarīgi no tās pavalstnieku nacionālās piederības.

Multietniska vide nereti arī veidojas darba kolektīvā, ģimenē, draugu, paziņu lokā.

Taču prakse liecina, ka pozitīvā pieredze darboties multietniskā vidē parasti skar noteiktu sabiedrības daļu, pirmām kārtām tos cilvēkus, kas kaut kādā veidā iesaistīti kultūrizglītībā, un visbiežāk tie ir noteikta vecuma bērni. Prakse tāpat liecina arī par kultūras pozitīvo ietekmi uz jaunatni kā līdzekli, kas attur no antisociālas uzvedības. Taču, sasnieguši pusaudžu vecumu, un arī vēlāk, tie "izslīd" no kultūrizglītības nišas un parasti papildina masu kultūras patērētāju auditoriju. Jaunieši, kas paliek ārpus radošajām skolām un pamatā bauda tikai masu kultūras produktus, jūtas atsvešināti no Latvijas kultūras, nejutas integrēti Latvijas sabiedrībā.

No politiķiem tiek gaidīts, lai viņi sekmētu draudzīgas multietniskas vides veidošanu, taču nereti politiķi (parasti tie ir radikāli noskaņotie par vai pret nacionālajām vērtībām) pretēji gaidītajam ienes vai pastiprina naidīgumu starp etniskajām grupām.

Diskusijas dalībnieki uzskata, ka jaunajā paaudzē ir jāveido adekvāts priekšstats par Latviju kā multietnisku zemi, ka citas etniskās grupas var izprast tikai tad, ja pastāv savstarpēja saskarsme. Taču diskusijas dalībnieki arī uzsver, ka pamats saskarsmei ar citu etnisko grupu piederīgajiem ir etniskā identitāte. Tāpēc ir ļoti svarīgi šo identitāti jaunajā paaudzē veidot. Te jāuzsver, ka gan latvieši, gan krievi, kas piedalījās diskusijā, pauda

satraukumu par krievu un citu Latvijas minoritāšu bērnu etniskās identitātes saglabāšanas nepieciešamību.

Nacionālā kultūridentitāte mūsdienu pasaulē nav pašpietiekama un pašsaprotama realitāte, bet process, kurš maina saturu pretrunīgajā vēstures gaitā. Nacionālā kultūridentitāte ir simbols - kā sevī vērsta patība, -tā ir kvalitāte, kura izpaužas daudzveidīgajā sociālajā realitātē.

Viena no būtiskākajām identitātes iekšējās noteiktības izpausmēm ir atrodama dažādajās tradicionālās kultūras formās. Tās kvalitātes saglabāšana ir nozīmīga jau tādēļ vien, ka šī noteiktība ir viens no svarīgākajiem orientācijas līdzekļiem mainīgajā vērtību pasaulē. Tikai saglabājot tradicionālajā kultūrā atainoto nacionālo kultūridentitāti, ir iespējama savstarpēji bagātinoša mijiedarbība ar citu etnisko grupu tradicionālās kultūras izpausmēm. Tas ir viens no būtiskākajiem priekšnosacījumiem reālam sabiedrības integrācijas procesam Latvijā, kura norisē būtiski svarīga ir izpratne un cieņa pret citām kultūras zīmju sistēmām.

Latvijas daudznacionālajā sabiedrībā periodā, kad sabiedrības integrācijas process noris uz latviešu valodas un kultūras pamata, valstij jāgarantē savu pilsoņu - mazākumtautību grupu pārstāvju iespējas attīstīt savu valodu un kultūru. Tāpēc ļoti vēlama un arī finansiāli atbalstāma ir nacionālo kultūras centru veidošanās. Tiem būtu jāklūst par nozīmīgu faktoru Latvijas kultūras attīstībā uz nacionālo kultūru līdztiesības pamatiem.

Nacionālās programmas "Kultūra" projektā apakšprogrammās iestrādāti minētās problēmas risināšanai virknē konkrētu pasākumu:

- sadarbībā ar nevalstiskajām organizācijām izstrādāt un īstenot programmu "Nacionālo kultūru līdztiesības iedibināšana Latvijā",
- veicināt un finansiāli atbalstīt mazākumtautību kultūras centru veidošanos,
- konkrētām mērķauditorijām (t.sk. Latvijā dzīvojošām minoritātēm) paredzētu izstāžu veidošana un mākslas izstāžu atbalstīšana,
- nacionālo minoritāšu un etnisko grupu (lībiešu) iniciatīvu muzeju veidošanā metodiska atbalstīšana,
- atjaunojot bērnu un jaunatnes teātri izveidot tajā krievu trupu.

Uzsverot identitātes meklējumu nepieciešamību, citu tautību piederīgos satrauc tas, vai šis process nepārvērtīsies asimilācijā. Bez tam arī aktuāls ir jautājums, kā savu identitāti veidot, jo padomju laika ideoloģijas centās visus nolīdzināt, uzsverot internacionālo kā augstāko vērtību un mazinot nacionālo kā vērtību. Savas nacionālās un kultūras identitātes veidošanā diskusijas dalībnieki iesaka vairāk izmantot saikni starp paaudzēm.

Piederības sajūta kādai kultūrai ļauj cilvēkam saprast arī citu kultūru pārstāvjus, būt tolerantiem pret tiem, tāpēc bīstamas ir marģinālās grupas - cilvēki, kas nejūtas piederīgi nevienai kultūrai. Jaunās paaudzes audzināšanā ir svarīgi izveidot indivīdam savas kultūras identitātes izjūtu. Tas sekmētu tolerantākas sabiedrības izveidi nākotnē.

Diskusijas dalībnieki arī pauž satraukumu, uzdodot jautājumu, vai tie vecāki, kas cenšas atvieglot savu bērnu iespējas apgūt latviešu valodu, sūtot tos latviešu skolās, neriskē zaudēt viņu nacionālo identitāti.

Diskusijas dalībnieki visai nedroši izsakās par kosmopolītismu, saistot to ar jebkādas kultūras noliegumu. Tas nozīmē, ka arī par šo jautājumu derētu vairāk iepazīstināt sabiedrību, lai termins "kosmopolītisms" iegūtu adekvātu izpratni sabiedrībā. Līdz šim par to tik pat kā nav diskutēts, tāpēc tā izpratne padomju laika ideoloģijas ietekmē ir visai izkropļota.

Lai sekmētu sabiedrības izpratni par kultūras un izglītības lomu draudzīgas multietniskas sabiedrības veidošanā, svarīgi ir mainīt sabiedrisko domu, jo sabiedrības uzmanības centrā nereti nonāk modes lietas, nenovērtējot pastāvīgās vērtības. Taču sabiedriskās domas veidošanu sarežģī tas, ka vairums masu mediju ir privāti, tāpēc ir nepieciešamas speciālas valsts finansētas programmas, kas darbotos pēc noteiktas kultūrizglītības koncepcijas.

Diskusijas dalībnieki uzskata, ka starpnacionālo toleranci var veidot ar kultūrizglītības palīdzību, taču tam ir jāparedz arī naudas līdzekļi. Kultūras izglītībai vajadzētu būt stratēģiski plānotai, paredzot tās pozitīvo ietekmi uz sabiedrības integrāciju. Šobrīd daudzas kultūras aktivitātes joprojām ir saglabātas tikai pateicoties radošo cilvēku entuziasmam. Pat lielākajām augstskolām ir problēmas saglabāt jau esošos radošos kolektīvus, tie nereti balstās vienīgi uz entuziasmu.

Diskusijas dalībnieki uzsver, ka ir daudz pētījumu un atziņu, ka bērna kultūras izglītība, radošā potenciāla attīstīšana jāsāk jau no agras bērnības. Pašreizējā izglītības sistēma to ignorē, tāpēc tā ir būtiski jāmaina: vairāk vajag mācīt mākslas priekšmetus, kultūras vēsturi.

Ar Sorosa fonda–Latvija un Karaļa Boduēna fonda atbalstu Apgāds Zvaigzne ABC 1998.g. ir laidis klajā mācību grāmatu "Mazākumtautību vēsture Latvijā". LR Izglītības un zinātnes ministrija grāmatu atļāvusi lietot kā mācību līdzekli skolās. tā izsūtīta 1000 Latvijas vidusskolu vēstures skolotājiem. Vairums skolā šī grāmata netiek izmantota. Viss atkarīgs no tā, cik ieinteresēts un radošs ir skolotājs. Diskusijas dalībnieki, atzīmē, ka ļoti svarīgs ir tas, kādā veidā skolēni tiek iepazīstināti ar kultūras vērtībām.

Daudz pozitīva kultūrizglītības laukā jau ir izveidots, tāpēc ne vienmēr ir akli jāuzklausā Rietumu padomi, aizmirstot savu sasniegto pieredzi. Šai ziņā kaitēt arī var mazizglītoti politiķi, kas akli noliedz visu, kas veidots padomju laikā.

Svarīgs kultūrizglītības aspekts ir Rīgas un citu valsts reģionu iespēju saskaņošana. Problēmas rodas sakarā ar to, ka projektiem, kas nāk no reģioniem, ir grūtāk konkurēt uz fondu finansējumiem. Šo projektu pieteicēji nereti nav pietiekoši kvalificēti, lai sagatavotu konkurētspējīgu projektu, trūkst arī datoru, trūkst informācijas, kādā virzienā vērst pieteikumu, lai tas atbilstu fondu prioritātēm. Nepieciešama līderu apmācība projektu sagatavošanā.

Kā ļoti svarīgas diskusija dalībnieki vērtē novadu aktivitātes, kas sākas pagastos un kas no pagastiem saņem noteiktu finansējumu.

Apstākļos, kad kultūras patēriņš lielā mērā pārorientējas no sabiedriskajām iestādēm (ne tikai no teātriem, koncertiem, bet arī no mākslas galeriju un citu muzeju izstāžu apmeklējumiem) uz dzīvokļiem, neveicinot sabiedrības attīstībai tik svarīgo sociālo resursu vairošanos, svarīgi ir sekmēt dažāda veida komunikatīvo saišu, dažādu kopību veidošanos. Pēc BDN pētījumu datiem redzams, ka laukos samērā populāras ir bibliotēkas. Iespējams, ka bibliotēku dažāda veida atbalsts no valsts puses, to veidošana kā vienu no sabiedriskās dzīves centriem var sekmēt lauku apdzīvoto vietu uzplaukumu. Šeit lietderīgi būtu organizēt sociālo eksperimentu, t.i., noteiktās apdzīvotās vietās sekmējot bibliotēkas attīstību un sekojot līdzī saimnieciskajām un sociāli politiskajām norisēm.

Arī masu mēdijos kultūras ziņas pamatā ir no Rīgas, bet ļoti maz no citiem reģioniem, kas arī neveido adekvātu priekšstatu par reģionu aktivitātēm un potenciālu.

Lai valstī sekmīgi risinātu kultūrizglītību, pēc diskusijas dalībnieku domām, svarīgi ir:

- pirmkārt, lai politiķi būtu izglītoti un spētu izprast kultūrizglītības lomu sabiedrības radošā potenciāla attīstībā,
- otrkārt, valdībai jābūt profesionālai,
- treškārt, svarīga ir jau esošo līdzekļu mērķtiecīga, pamatota izmantošana, ņemot vērā kultūras specifiku,
- ceturtkārt, jāņem vērā, ka kultūra nav masveidīgi apgūstama, tas ir individuāls process,
- piektkārt, nepieciešams veidot sabiedrisko domu, informēt cilvēkus.

5. Fokusa grupas diskusijas galvenie rezultāti

Grupas dalībnieku savas darbības īss raksturojums

- *Žanneta – P.Jurjāna mūzikas skola, 30 gadu darba pieredze.*
- *Indra – Jelgavas Domes Kultūras centra speciāliste, Valsts Kultūras inspektore Jelgavas pilsētā.*
- *Rūta – Kr.Barona muzeja vadītāja, mana pamat specialitāte – latviešu valodas skolotāja, praktiski pēdējos 20 gadus mācu latviešu valodu citu tautību cilvēkiem, ne tikai krievu tautības cilvēkiem.*
- *Rolands – Rīgas Domes Kultūras pārvaldes priekšnieks.*
- *Tālivaldis – Baldones Mākslas skolas direktors, vadu skolu 10 gadus.*
- *Irina – LTV programmu vadītāja, strādāju "krievu ziņās", kā sauc tautā... Latvijas nacionālo kultūras programmu "Latvijas Vainags" vadītāja.*
- *Ingūna – strādāju Valsts Jaunatnes Iniciatīvas Centrā par teātra speciālisti, atbildu par skolu teātriem, un arī kultūras centrā "Mazā Ģilde", esmu teātra studijas "Vinnijs" režisore.*
- *Haralds – E.Melngaiļa tautas mākslas centra teātra speciālists, darbojos ar amatieru teātriem.*
- *Rīta – esmu no Krāslavas, strādāju kā Valsts kultūras inspektore.*
- *Taiga – Aizkraukles mākslas skolas direktore, Tautas teātra scenogrāfe.*

Multikultūru vide Latvijā: prakse

Diskusijas dalībnieki uzsver, ka Latvijā jau ir daudz dažādu ar kultūru saistītu institūciju, kur praksē pastāv un sekmīgi funkcionē multietniska vide, kas piesaista cilvēkus, neatkarīgi no viņu etniskās piederības.

Piemēram muzejs kā multietniskas vides veidotājs:

- *Man ikdienā [sanāk saskarties] ar ļoti dažādu tautību cilvēkiem, jo tas ir muzejs... Kr.Barons ir pateicīgs materiāls, jo viņš dažus gadus ir dzīvojis Krievijā... Mēs gan padomju laikos piesaistījām krievu bērnus, mums bija speciāli cikli... Mēs mācījām Latvijas kultūras vēsturi krievu bērniem. Šobrīd mums nāk arī no citurienes... Es domāju, vispār integrācija nav jauna problēma, tā ir tikpat veca kā pasaule.*

Mākslas, mūzikas skolas:

- *Ļoti ilgu laiku kopš Atmodas laikiem nenāca vismaz gadus piecus piemēram uz Mākslas skolu... bet šogad ir vienkārši pārsteigums – mums ir vesela klase ar krievu bērniem. Arī šajās mūzikas skolās ir proporcionāli vairāk cittautiešu nekā varbūt latviešu, bet tas laikam arī izpaužas ar to, ka šeit ir tie talantīgie audzēkņi, un starp cittautiešiem atrodas ļoti daudz talantīgo bērnu...*

Radošais kolektīvs:

- *Krievu bērni ļoti labi spēlē teātri... skolu teātru sistēmā notika skates... pagājušo gadu izveidojām atsevišķu finālu latviešu bērniem un mazākumtautību bērniem... skatuves runas konkursā "Zvirbulis" ir tāds uzdevums, ka viens darbs ir jārunā latviešu valodā, tas it kā veicina to, ka viņi tomēr apgūst to latviešu valodu, kas ir valsts valoda, bet otru daļu viņi var runāt savā dzimtajā valodā... Ar katru gadu arvien vairāk un plašāk tas notiek... Teātru skatēs es vispār nepamanu, ka tur būtu kāda problēma – visi kopā, gan krievu skolas, gan latviešu... tā kā mēs esam ļoti demokrātiski šajā ziņā.*

Darba kolektīvs:

- *Savā darbā es saskaros gan ar latviešiem, jo es strādāju latviešu vidū, mēs esam septiņi krievu žurnālisti visā Latvijas Televīzijā... Es zinu apmēram 30 etnisko grupu pārstāvjus...*

Ģimene, draugu, paziņu loks:

- *Savā personīgajā dzīvē es arī saskaros ar dažādu tautību pārstāvjiem... Mana meita ir kosmopolīte, kurai labāk patīk runāt angļiski kā krieviski vai latviski. Man ir ļoti daudz pazīstamu cittautiešu...*

Kultūras biedrības:

- *Kādreiz dzīvoja Krāslavā piecas tautības... kultūras dzīvi veidoja kultūras biedrības... Mums izveidojās krievu kultūras biedrība, pēc tam palika tikai par pašdarbības kolektīvu... Paradoksāli, bet mums ir arī latviešu kultūras biedrība... ir tāda vide... Mēs dzīvojam multinacionālā vidē, bet problēmu starp tautībām mums nav nekādu... Mums ir svarīgi saglabāt to latvisko vidi.*

Kultūras un mākslas pasākumi:

- *Mums ir dažādi teātru festivāli... brauc no Maskavas... tajā vidē nav nekādu problēmu.*
- *Mums arī nav nekādu problēmu... Krieviski runājošie bērni ļoti interesējas par latviešu valodu.*
- *Kas attiecas uz kultūras sfēru, nav tik svarīga tā tautība, cik svarīga tam bērnam, jauniešiem ir griba darboties.*

Piemērs no ārvalstu pieredzes, kā radošs pasākums rada draudzīgu multietnisku vidi :

- *Vašingtonā bērni apzīmēja sienu... galvenā ideja bija tā, ka visi dzīvo uz vienas pasaules... valodai pat nebija nozīmes.*

Diskusijas dalībnieki uzsver kultūras pozitīvo ietekmi uz jaunatni, kā līdzekli, kas attur no antisociālas uzvedības:

- *Baldones policija bija veikusi pētījumu... izrādījās, ka mākslas skolā neviens nebija uzskaitē... Ja bērnam ir kaut kāda kultūras aktivitāte, viņš nevar aiziet noziedzīgā pasaulē.*

Taču prakse liecina, ka pamatā multietniskajos radošajos kolektīvos iesaistīti ir bērni skolas vecumā, bet maz ir citu vecuma grupu vidū:

- *Liekas, ka daudz vairāk, daudz aktīvāk varētu iesaistīt krievu tautības jeb krievvalodīgos ... kaut gan šajos latviešu kolektīvos ir iekšā ļoti daudz krievu tautības, bet tas notiek līdz zināmam vecumam, vairāk tas ir bērnu kolektīvos, pieaugušos tas jau ir mazāk... neredzam jaunos, jauniešus nākam klāt...*

Vienlaicīgi diskusijas dalībnieki uzsver, ka pavisam cits noskaņojums un cita vide veidojas to jauniešu vidū, kas paliek ārpus radošajām skolām un pamatā bauda tikai masu kultūras produktus. Viņi ir atsvešināti no Latvijas kultūras, nejutas integrēti Latvijas sabiedrībā:

- *Izrādās, ka mēs visi nākam tomēr no tādas elitāras vides, no mākslas skolas, no mūzikas skolas, no kultūras dažādām sfērām, bet ja man tagad tā aizkulisēs pajautātu, ko es domāju, tad es pateiktu: jā, mūsu skolā tie bērni, kas atnāk, ir brīnišķīgi un jauki, bet ir jau 60%, kas paliek uz ielas... viņi paliek uz ielas... tā vecuma grupa, ko mēs vairs nespējam kontrolēt... tie padsmiņnieki... Un te nu ir cita vide, te nu ir jārunā cits.*
- *Pirmām kārtām, varbūt ka tā ir politiska lieta, varbūt kas cits, varbūt padsmiņnieku aizraušanās... Bet ir šī jauniešu kategorija, kas nekad neskatīsies latviešu televīziju, kas nezinās, kas pasaulē notiek arī kultūrā... paši viņi kaut ko ar sevi dara, kad nenāk sabiedrībā...*

Diskusijas dalībnieki uzsver, ka bieži praksē multietniskā vide pastāv draudzīgi, bet citādu noskaņojumu ienes radikālie politiķi:

- *mēs bieži diskutējam arī par šo jautājumu... ka šis noskaņojums, un kas bieži parādās presē, man liekas, ka šīs problēmas, kas tiek saasinātas, ir atsevišķu cilvēku tāda nostāja. Man kā Kultūras pārvaldes priekšniekam ir ne visai labas pārdomas un sarunas par Tatjanu Ždanoku, kas devās uz Briseli un sniedza pilnīgi aplamu informāciju par kultūras situāciju Latvijā un konkrēti Rīgā.*
- *Jo, teiksim, mūsu kolektīvi kopīgi krievu kolektīvi un latviešu... tikai kopā un šo kultūru, kas atrodas Latvijā, kopīgi pasniedz kā vienotu, kā savu... Šajās skolās nav konfliktu situāciju šajā jautājumā... bērni aktīvi darbojas šajā kultūras sfērā, bet, kad viņi nonāk padsmiņ gados, viņi kaut kur atiet, un acīmredzot nav speciālistu loks, kas viņus piesaista tālāk šo kultūru turpināt.*

Attieksme pret multietnisku vidi

Uz jautājumu par to, vai svarīgi ir veidot jaunatnē labvēlīgu attieksmi pret multietnisku vidi vai arī var ignorēt, ka dzīvojam multietniskā vidē, kā tas zināmā mērā notiek pašlaik, diskusijas dalībnieki atbild, ka citas etniskās grupas var izprast tikai tad, ja pastāv savstarpēja saskarsme:

- *Ir kaut kāds priekšstats par otru tautību, bet to izprast jau dabū tikai tad, ja ir kāda savstarpēja saskarsme... Ja nonāc kādā festivālā...*

Arī multietniskā vidē svarīgi, ja tiek saglabāta etniskā identitāte, tas ir kā nepieciešams un veselīgs pamats saskarsmei ar citu etnisko grupu piederīgajiem:

- *Kas attiecas uz Latviju, mūsu skolās es uzskatu, ka jā – lai viņš ienāk šajā vidē, bet nekādā gadījumā nevar nojaukt viņa mentalitāti, nekad!*
- *Vajag attīstīt savu, bet vajag kontaktēties ar citiem... parādīt citu tautību kultūru.*

Bīstamas ir marģinālās grupas, kas nejūtas piederīgas nevienai kultūrai, tām trūkst tolerances. Ja cilvēks jūtas piederīgs kādai kultūrai, viņš ir spējīgs saprast citu kultūru piederīgos. Jaunās paaudzes audzināšanā ir svarīgi izveidot indivīdam savas kultūras identitātes izjūtu. Tas sekmēs tolerantākas sabiedrības izveidi nākotnē:

- *Es varbūt teikšu paradoksālu lietu, bet mūsu sabiedrības marģinālajai grupai nav ne tolerances, ne savas kultūras izpratnes. Tolerance veidojas tad, kad tev iekšā ir nacionālā identitāte. Kad tu jūti, ka piederi kādai kultūrai, pēc tam rodas interese par citām kultūrām...*
- *Es uzstājos par to, lai krievu skola būtu īsti krievu skola nevis krievvalodīgo skola, jo mani krievu bērni – viņi nezina krievu kultūru. Diemžēl. Un tie īstie krievi – viņi ir tolerantī. Es nevaru pateikt, ka vajag bērnu audzināt tikai savas kultūras lokā – vajag ar to sākt. Vajag izveidot cilvēku, kurš zina, kas viņš ir... Kad viņš zina, kas ir, viņš sāk interesēties, kas esi tu... Un tad sāks veidoties tolerance.*
- *Noteikti vajag būt stingam savam mugurkaulam... [jāzina] sava kultūra, kas ir, bet noteikti vajag apgūt otru kultūru, iet viņā, viņu saprast. Ar to cilvēks kļūst tikai bagātāks.... Ja cilvēkam ir radusies interese par citu kultūru, tad viņam sava kultūra ir izprasta, viņam ir mugurkauls, viņš ir gatavs ņemt pretī.*

Diskusijas dalībnieki visai nedroši izsakās par kosmopolītismu, saistot to ar jebkādas kultūras noliegumu. Tas nozīmē, ka arī par šo jautājumu derētu vairāk iepazīstināt sabiedrību, lai termins "kosmopolītisms" iegūtu adekvātu izpratni sabiedrībā. Līdz šim par to tik pat kā nav diskutēts, tāpēc tā izpratne padomju laika ideoloģijas ietekmē ir visai izkropļota:

- *Man šķiet, ka kosmopolītisms, no vienas puses, ir tāds slikts vārds – it kā es nepiederu nevienai kultūrai, bet, no otras puses, nu kas es esmu?...*

Uzsverot identitātes meklējumu nepieciešamību, citu tautību piederīgos satrauc tas, vai šis process nepārvērtīsies asimilācijā. Bez tam arī aktuāls ir jautājums, kā savu identitāti veidot, jo padomju laika ideoloģijas centās visus nolīdzināt, uzsverot internacionālo kā augstāko vērtību un mazinot nacionālo kā vērtību. Savas nacionālās un kultūras identitātes veidošanā diskusijas dalībnieki iesaka vairāk izmantot saikni starp paaudzēm:

- *Kādreiz I.Ziedonis uzrakstīja Atmodas laikā, ka mēs, cittautieši, šeit Latvijā esam it kā izkrituši no laivas, mēs neesam pie šī krasta, bet neesam arī pie tā krasta... Tagad vajag izvēlēties... Es domāju, ka vajag celt tiltiņus tiem, kas ir upes vidū... Nevajag saprast toleranci kā asimilāciju. Lai bērns paliek krievs, ebrejs utt. Un lai viņš ir tolerants.*
- *Tā bija sovjetizācija – mēs bijām visi vienādi, viena tauta.*
- *Vēl ir jautājums: kas izveidos šo nacionālo apziņu? ... Es saku vecvecākiem, lai viņi stāsta saviem mazbērniem, kamēr vēl ir laiks*

Diskusijas dalībnieki arī pauž satraukumu, uzdodot jautājumu, vai tie vecāki, kas cenšas atvieglot savu bērnu iespējas apgūt latviešu valodu, sūtot tos latviešu skolās, riskē zaudēt viņu nacionālo identitāti. Vecāki ir satraukti par savu bērnu nākotnes un karjeras iespējām:

- *Vai tik mēs nešaujam pāri strīpai? Krāslavā ir populāras latviešu skolas. Krievu bērni iet latviešu skolās. Ko viņi tur iegūst?... Bet viņi taču zaudē pilnīgi sevi! Bet kāpēc viņi neiet krievu skolās un pastiprināti nemācās tur latviešu valodu, tradīciju un visu? Nu, kāpēc man krievs jātaisa par latvieti?*
- *Ļoti vienkārši. Es kā skolotāja varu pateikt – man ir ļoti daudz audzēkņu, kas ir vecāki, un kas lūdz, lai paņem bērnus latviešu skolā... Bet, ja bērns nedabūs trešo kategoriju un nenaturalizēsies, viņš neiestāsies augstskolā, nerunāsim jau par budžeta grupu, viņš nebūs ne jurists, ne vēl kaut kas, ja viņš nerunās.*

Svarīgs tolerances problēmas aspekts ir ģimenes, sabiedrības labklājība: labāk situētas ģimenes spēj izvēlēties bērnu izglītošanu. Tas sekmē tolerances veidošanos bērnos:

- *Tiem, kam būs nauda, tiem bērni varēs mācīties... un nebūs vairs ne krievu, ne latviešu, ne ebreju problēmas, bet būs tikai sociāli bagātu slāņu problēmas. Man liekas, ka tās ģimenes, kas var intelektuāli, finansiāli atbalstīt savus bērnus, tām bērni ir tolerantī... Tā ir naudas lieta, kas ir tagad.*

Kultūrizglītības loma starpnacionālās tolerances veidošanā

Diskusijas dalībnieki uzsver, ka starpnacionālo toleranci var veidot ar kultūrizglītības palīdzību, taču tam ir jāparedz arī naudas līdzekļi. Kultūras izglītībai vajadzētu būt stratēģiski plānotai, paredzot tās pozitīvo ietekmi uz sabiedrības integrāciju:

- *Bet tas arī maksā naudu! Šī kultūrizglītība maksā naudu, šī problēma būs dziļāka un smagāka, ja to nerisinās stratēģiski.*
- *Valstij ir jāiegulda nauda kultūrai. Tas ir ilgtermiņa ieguldījums, jo tas nāks atpakaļ caur jauno paaudzi, viņi izaugs par kulturāliem cilvēkiem... viņiem būs multikulturālā izpratne... Vēl ir svarīgi, lai tie muzeji arī būtu bērniem, tā kā programmas bērniem, jo bērniem jau ir cita uztvere.*

Kultūras darbiniekiem ir dažādi sakari, sadarbības projekti, idejas, taču diskusijas dalībnieki uzsver, ka ir grūtības tam visam prast atrast finansējumu:

- *Kultūras darbiniekiem idejas ir, bet tām trūkst finansējuma.*
- *Uz Rīgu atsūtītu izstādi... un paralēli Rīgā tiek veikts sienas gleznojums... bērni glezno savu vēlējumu 2000.gadam... šis gleznojums tiek sūtīts uz Vašingtonu... mēs cīnāmies [par šo projektu], bet naudas nav... lai mēs tiktu pasaules kultūras aprītē.*
- *Notiek bērnu teātru salidojums... no dažādām Eiropas valstīm sabrauc bērni... un veido kopīgu izrādi... kur vēl labāku integrācijas un tolerances veidu atrast!... Un šādu pašu projektu piedāvā arī Latvijā... bet tas prasa lielu naudu... Ideju trūkums gan nav!*

Diskusijas dalībnieki uzsver, ka ir daudz pētījumu un atziņu, ka bērna kultūras izglītība, radošā potenciāla attīstīšana jāsāk jau no agras bērnības. Pašreizējā izglītības sistēma to ignorē, tāpēc tā ir būtiski jāmaina: vairāk vajag mācīt mākslas priekšmetus, kultūras vēsturi:

- *Par izglītības sistēmu... man liekas, ka tur viss ir galīgi šķērsām... ar bērnu ir jāstrādā no tā momenta, kad viņš atver acis... lai viņš iegūst to savu vidi ģimenē.*
- *Es uzskatu, ka bērnam jādod zīmulis no 8 mēnešu vecuma... Vienmēr cilvēkam bijusi vajadzība pēc mākslas... Tieši mākslas un mūzikas priekšmeti ir tie, kas veicina bērnu attīstību.*
- *Ir jāmaina izglītības sistēma, pilnīgi. Ļoti daudz ir jāliek no šiem mākslas priekšmetiem. Kaut vai horeogrāfija... Nāk jauni pedagogi, kas kādreiz strādās par pedagogiem, bet viņiem pat vidusskolā kultūras vēsture nav mācīta... Mums ir ļoti daudz novārtā atstāti muzeji kā kultūras lieta vispār valstī, ārkārtīgi daudz varētu izdarīt muzeju pedagogi... Mums pazūd saknes.*

- *Es domāju, ka līdz bērnudārzam jau jābūt apziņai, kas un kā...*

Diskusijas dalībnieki iebilst pret televīzijas programmām, kā arī uzsver to, ka televīzija nav ieinteresēta kultūras raidījumu demonstrēšanā:

- *Tā televīzija ir šausmīga!... Ko viņi rāda un ko "lej tautai iekšā"!*
- *Es viņiem [televīzijai] zvanu un piedāvāju... pat nofilmēju uzvedumu... Bet kad Latvijas Televīzija, valsts televīzija var pateikt: tas nav aktuāli...*

Televīzijas kanālu privatizācija kavē īstenot kultūrizglītības politiku, jo šāda tipa raidījumi nenes peļņu:

- *[LTV] 2.kanāls tiek privatizēts, jo mēs... neko neienesam budžetā, mēs tikai tērējam naudu. Tāpēc visi raidījumi – izglītojošie, kulturoloģiskie, visi raidījumi akliem bērniem, vēl kādai grupiņai, mazākumtautībām – viņi nav ienesīgi, tur tikai tērē valsts naudu... un visu laiku uz mums klieudz un klieudz: kur ir reklāma? ... Tas ir aktuāli!*

Svarīgi kādā veidā skolēni tiek iepazīstināti ar kultūras vērtībām, vai tas notiek formāli, cik ieinteresēts un radošs ir skolotājs:

- *Tas notiek diezgan formāli skolā – tā tautas dziesmu mācīšanās.*
- *Skolotāji saka, ka viņiem nav jāved bērni uz muzeju, jo par to jau neviens nemaksā.*
- *Tas ir atkarīgs no skolotāja... Mūsu skolotāja ir beigusi mākslas centra folkloras skolu... mums viss notiek pēc latviešu tradīcijām... Vispār – cepuri nost! Viss atkarīgs no skolotājiem.*

Valsts politika kultūrizglītībā

Lai valstī sekmīgi risinātu kultūrizglītību, svarīgi ir, pirmkārt, lai politiķi būtu izglītoti un spētu izprast kultūrizglītības lomu sabiedrības radošā potenciāla attīstībā, otrkārt, valdībai jābūt profesionālai, treškārt, svarīga ir jau esošo līdzekļu mērķtiecīga, pamatota izmantošana, ņemot vērā kultūras specifiku, ceturtkārt, jāņem vērā, ka kultūra nav masveidīgi apgūstama, tas ir individuāls process, piektkārt, nepieciešams veidot sabiedrisko domu, informēt cilvēkus:

- *Vajag kulturāliem būt arī pašiem politiķiem!*
- *Ja politiķiem kultūras līmenis būtu augstāks, tad viņi izprastu to, kas sabiedrībai ir vajadzīgs un pamatā tā ir laba izglītība.*
- *Nākamreiz, kad vēlēsim Saeimu, skatīsimies, ko vēlēsim...*
- *Tas nav atrisinājums – ievēlēt Saeimā aktierus, rakstniekus. Mēs esam redzējuši, kas tad notiek.*

- *Kamēr mēs nesagaidīsim profesionālu Ministru kabinetu, kamēr tur būs politiskais virziens tikai... Tas ir ļoti ilgs process.*
- *Ar to pašu finansu minimumu, ja tas pareizi būtu izlietots... var daudz ko panākt.*
- *Viss iet uz masu, jo masveidīgāk, jo labāk. Bet, manuprāt, šī kultūra nav masveidīgi apgūstama, tas tomēr ir individuālais darbs.*
- *Vajag vairāk aicināt izteikties... Vajag tagad pacelt kaut kādu sabiedrisko aktivitāti... Tagad visi grib izdzīvot.*

Pretargumenti kultūrizglītības īstenošanai ir materiālās grūtības:

- *Man ir māmiņas, kuras nevar bērnam iedot 36 santīmus, lai aizbrauktu uz muzeju... Līdz tam laikam, kamēr mums nebūs stabila ekonomika, man šķiet, mēs varam te strīdēties un runāt... Mēs varam pielikt tikai savas individuālās spējas pagaidām.*

Iestrādāto tradīciju pārmantošana un attīstīšana

Daudz pozitīva kultūrizglītības laukā jau ir izveidots, tāpēc ne vienmēr ir akli jāuzklausā Rietumu padomi, aizmirstot savu sasniegto pieredzi. Šai ziņā kaitēt arī var mazizglītoti politiķi, kas akli noliedz visu, kas veidots padomju laikā:

- *Daudzās valstīs nemaz nav tādu mūzikas un mākslas skolu... Nav tā, ka mums tikai būtu jāskatās pakā, ko citās valstīs dara, mums ir arī ko rādīt citiem, mūsu mākslas un kultūras sistēma... tai pat laikā no politiķiem, man liekas, ir pilnīgi pretējs process – kā piegriezt, kā nolikvidēt skolas, par 12% samazinās viss... viņi neapzinās to, ka mums tomēr ir potenciāls, kas ir labāks, augstāks nekā Eiropā, ka viņi grib mūs pārsviest atpakaļ.*
- *Es pilnīgi piekrītu. Kultūras centrs, ko tagadējie politiķi uzskata kā tādu padomju laiku palieku, ir iznīcināms... Bet notiek dzīvē paradokss – pie mums brauc no Vācijas, lai apgūtu šo pieredzi, kā mēs esam varējuši saglabāt šīs kultūras iestādes, kurās var apgūt kultūrizglītību utt. ... Šeit ir milzīga kļūda politiķiem, ka mums ir jātiecas pēc rietumiem, un viņi neklausās rietumu cilvēkos, ka viņi tiecas apgūt to, kas mums ir, to, kā mēs esam saglabājuši tās bagātības, kas mums ir...*
- *Kas ir paradokss? Mums nav saiknes starp paaudzēm... Mūsu pienākums, pedagogiem, ir atrast laiku... Nav jābrauc nekur projām, tepat viss ir uz vietas... Mēs paši savu kultūru "aizvedam uz mežu", paņemam ārzemju mersedesus un braukājam šeit...*

Daudzas kultūras aktivitātes joprojām ir saglabātas tikai pateicoties radošo cilvēku entuziasmam. Pat lielākajām augstskolām ir problēmas kā saglabāt jau esošos radošos kolektīvus, tie nereti balstās uz entuziasmu:

- *Piemēram, Jelgavā ir liela Lauksaimniecības akadēmija un viņiem bija studentu teātris... tagad to likvidēja... Vai tiešām augstskola nevarētu rūpēties par šo līmeni ?*
- *Man ir jāsaka paldies universitātei, ka ir telpa, gaisma un ūdens iedots, nekādu citu finansējuma līdzekļu universitātei nav...*
- *Tāpat Jūras akadēmijā – algas tiek maksātas no tā, kas tiek iedalīts no Kultūras ministrijas, no finansēm, kas paredzētas tautas mākslas kolektīvu vadītājiem, un šo daļu sadalot pa visiem, paši zini, cik liela tā ir... Tie, kas strādā, ir sava darba fanātiķi .*

Kā mainīt sabiedrisko domu?

Svarīgi ir mainīt sabiedrisko domu, jo sabiedrības uzmanības centrā nereti nonāk modes lietas, nenovērtējot pastāvīgās vērtības:

- *Tribīni vajag.*
- *Modē ir modeļu skola, tāpēc tur bērni grib iet... tāda ir sabiedrības doma.*

Izskan arī pretējs viedoklis par vecāku ieinteresētību sniegt bērniem muzikālo izglītību:

- *Mums P.Jurjāna skola ir pārpildīta... gaida rindā... visi grib audzināt bērnus ar mūziku... Jāmaksā? Ļoti maz – 2,50 mēnesī.*

Sabiedriskās domas veidošanu sarežģī tas, ka vairums masu mediju ir privāti, tāpēc ir nepieciešamas speciālas valsts finansētas programmas, kas darbotos pēc noteiktas kultūrizglītojošas koncepcijas:

- *“Diena” nevienam neko nav parādā, tas ir privātuzņēmums... Ja jūs gribat, lai jums ir tribīne, tad vajag izspiest no valsts, lai ir izdevumi, kas veidotu sabiedrisko domu pēc kādas koncepcijas... kā veidot sabiedrisko domu? Cilvēki tic tam, ko viņi redz ekrānā.*
- *Latvijas Televīzijas 1.programmā kultūras būtība tiek skatīta Volmāra acīm, viena cilvēka acīm... Prese ir ļoti politizēta... viņa ir atkarīga no zināmiem monopoliem... bet valstij vajadzētu parūpēties par šo finansējumu... izglītībai un kultūrai... tas ir valsts uzdevums – rūpēties par to.*

Rīgas un reģionu attiecības kultūrizglītības veidošanā

Svarīgs kultūrizglītības aspekts ir Rīgas un citu valsts reģionu iespēju saskaņošana. Problēmas rodas sakarā ar to, ka no reģioniem grūtāk konkurēt uz fondu finansējumiem. Šo projektu pieteicēji nereti nav pietiekoši kvalificēti, lai sagatavotu konkurētspējīgu projektu, trūkst arī datori, trūkst informācijas, kādā virzienā vērst pieteikumu, lai tas atbilstu fondu prioritātēm. Nepieciešama līderu apmācība projektu sagatavošanā:

- *Mums ir visvarena Rīga... mums, pārējiem, iesisties tajos fondos ir šausmīgi grūti.*
- *Nepareizs stereotips! Es esmu Sorosa fonda Etnisko jautājumu eksperts. Katru reizi mēs raudam par to, ka no reģioniem nenāk projekti...*
- *Es taisīju reģionālo projektu... nesaņēmu atbalstu ne no Sorosa fonda, ne no Kultūrkapitāla fonda.*
- *Tā ir problēma, kas saistīta ar Nevalstisko Organizāciju centru, kur apmāca šos līderus, kā veikt projektu pieteikumus... kas, protams, atkal vairāk skar Rīgu, bet, ja tas nav profesionāli, tad dēļ tā, ka nav zināšanu, kā to dabūjām naudu no Kultūras fonda un nometne notika. Bet Kultūrkapitāla fonds – tas ir Rīga, Rīgas apkārtnē, bet reģionu vispār nav. Tas ir jāsadala – Rīga un reģioni – Latgale, Kurzeme utt.*

Ir svarīgas novadu aktivitātes, kas sākas pagastos un, kas saņem noteiktu finansējumu:

- *Mēs esam izstrādājuši pagastu novadu skates... ar pagastu budžetā iestrādāto naudu... Visi ir apmierināti.*
- *Kultūra ir vispār slikts business.*

Arī masu mēdijos kultūras ziņas pamatā ir no Rīgas, bet ļoti maz no citiem reģioniem, kas arī neveido adekvātu priekšstatu par reģionu aktivitātēm un potenciālu:

- *Es domāju, ka ap šo galdu būtu jāsasauc grupa no visām avīzēm, no laikrakstiem, un parunāt par reklāmu... ka vispār ziņas avīzēs nav tikai no Rīgas, bet no visiem reģioniem... Mēs atkal nonāksim pie finansu jautājuma... Nav vispār atspoguļojuma presē.*
- *Pat ja viņiem pienes klāt kultūras ziņas... viņi ieliek tikai trīs rindiņas... Kas ir laikraksts, ko lasa visā republikā? Tā ir "Diena", un pēc tā veidojas biedrības viedoklis. Bet paskatieties, cik ir kultūras ziņas "Dienā" un kas tur ir?*

6. Pielikums

Fokusa grupas diskusijas plāns

Ievada daļa

1. Kas mēs esam un ko mēs darām:

- Mēs atrodamies Baltijas Datu namā un Jūs esat dalībnieki grupu diskusijā par tēmu "Izglītība un kultūra multietniskas sabiedrības apstākļos: nostādnes un risinājumi".

2. "Spēles noteikumi":

- Mūs interesē Jūsu domas un pieredze saistībā ar šiem jautājumiem, tāpēc lūdzam Jūs izteikt Jūsu personīgo viedokli brīvi un bez kautrēšanās.
- Lūdzam izteikties pa vienam.
- Ja ir nepieciešamība, varat pārtraukt moderatoru un uzdot viņam jautājumus.

3. Ieraksta / novērošanas nepieciešamība un garantija par konfidencialitāti

- Ieraksta tehnika tiek izmantota, lai tiktu piefiksēts viss šeit runātais un to pēc tam varētu izmantot, apkopojot dažādu grupu rezultātus.
- Viss, ko Jūs teiksiet, tiks izmantots apkopotā veidā un nekur neparādīsies Jūsu izteikumi kopā ar Jūsu vārdu.

Iesildošā diskusijas daļa

Mērķis: Iepazīšanās ar respondentiem, grupas dalībnieku atraisīšana.

Sāksim ar to, ka iepazīsimies, nosaucot savu vārdu. Pastāstiet īsumā par sevi, ar ko Jūs nodarbojaties, kur strādājat.

Galveno jautājumu daļa

Mērķis: noskaidrot, kā ar izglītības un kultūras palīdzību sekmēt Latvijas iedzīvotāju (kā bērnu, tā pieaugušo) draudzīgumu un toleranci pret citu etnisko grupu piederīgajiem, un kā nodrošināt citu Latvijā dzīvojošu tautu iespējami pilnvērtīgas kultūrvides veidošanu.

Mēs runāsim par tēmu: izglītība un kultūra multietniskas sabiedrības apstākļos

1. Vai Jums savā darbā iznāk kontaktēties ar dažādu tautību cilvēkiem, kā tas izpaužas ?
2. Pētījumi ir parādījuši, ka sabiedrībā pastāv diezgan daudz aizspriedumu par citu nacionālo grupu piederīgajiem. Vai,

Jūsaprāt, vajadzētu vairāk uzsvērt, mācīt bērniem, jaunatnei, ka Latvija ir multietniska un censties sekmēt lielāku toleranci un draudzīgums starp dažādu tautību piederīgajiem, vai arī labāk dzīvot izolēti un izlikties, ka citu etnisko grupu blakus nemaz nav.

3. Vai, Jūsaprāt, ar izglītības un kultūras palīdzību varētu sekmēt draudzīgumu un toleranci dažādu tautību cilvēku vidū. Runājiet par to, kas Jums ir tuvāka – par izglītību, vai arī par kultūru.
4. Kādā veidā, Jūsaprāt, to varētu izdarīt? Ļaujieties pilnīgi brīvai fantāzijai. Ar kādām programmām, pasākumiem? Bērniem, pieaugušajiem?